

INGLIZ VA O‘ZBEK TILLARIDAGI INTERNET MENYU MATNLARINING LINGVOKULTUROLOGIK XUSUSIYATLARI: MILLIY TAOM NOMLARI VA MADANIY KONSEPTLAR TAHLILI

Do'sqobilova Kamola Botir qizi

*Qarshi tuman 69-sonli umumiy o'rta ta'lim maktabning ingliz tili fani o'qituvchisi,
dusqobilovakamola494@gmail.com*

Annotatsiya. *Mazkur maqolada ingliz va o'zbek tillaridagi internet menyularining lingvokulturologik xususiyatlari, xususan, milliy taom nomlarining til va madaniyat bilan uzviy aloqasi hamda ularning mazmunida aks etuvchi madaniy konseptlar qiyosiy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqotda milliy taom nomlarining semantik xususiyatlari, milliy qadriyatlar, urf-odatlar, tarixiy an'analar va xalqning gastronomik madaniyatini ifodalashdagi o'rni yoritiladi. Shuningdek, ingliz va o'zbek tillaridagi internet menyularida milliy-madaniy birliklarning qo'llanishi, ularni tavsiflash usullari hamda boshqa madaniyat vakillariga yetkazish xususiyatlari ko'rib chiqiladi. Tadqiqot natijalari internet menyularini madaniyatlararo kommunikatsiya vositasi sifatida o'rganish, milliy gastronomik merosni raqamli muhitda namoyon etish va madaniy ma'nolarni tarjimada saqlash masalalarini chuqurroq anglashga xizmat qiladi.*

Kalit so'zlar: *lingvokulturologiya, internet menyulari, milliy taom nomlari, madaniy konsept, gastronomik diskurs, milliy qadriyatlar, madaniy birliklar, qiyosiy tahlil, madaniyatlararo kommunikatsiya, raqamli diskurs.*

Аннотация. *В статье проводится сопоставительный анализ лингвокультурологических особенностей текстов интернет-меню на английском и узбекском языках, в частности национальных названий блюд и отражённых в них культурных концептов. Рассматриваются семантические особенности названий национальных блюд, их роль в репрезентации национальных ценностей, обычаев, исторических традиций и гастрономической культуры народа. Особое внимание уделяется использованию национально-культурных единиц в интернет-меню на английском и узбекском языках, способам описания блюд и особенностям передачи культурно значимой информации представителям других лингвокультурных сообществ. Результаты исследования способствуют более глубокому пониманию интернет-меню как средства межкультурной коммуникации, раскрытию национального гастрономического наследия в цифровой среде и выявлению особенностей сохранения культурных смыслов при языковой передаче.*

Ключевые слова: лингвокультурология, интернет-меню, названия национальных блюд, культурный концепт, гастрономический дискурс, национальные ценности, культурно маркированные единицы, сопоставительный анализ, межкультурная коммуникация, цифровой дискурс.

Abstract. *This article presents a comparative analysis of the linguocultural features of online menu texts in English and Uzbek, with particular emphasis on national dish names and the cultural concepts reflected in them. It examines the semantic characteristics of traditional food names and their role in representing national values, customs, historical traditions, and gastronomic culture. Particular attention is paid to the use of culturally specific lexical units in English and Uzbek online menus, the ways in which traditional dishes are described, and the challenges of communicating culturally significant information to audiences from different linguistic and cultural backgrounds. The findings contribute to a deeper understanding of online menus as a means of intercultural communication, the representation of national gastronomic heritage in the digital environment, and the preservation of cultural meanings in cross-linguistic communication.*

Keywords: *linguoculturology, online menus, national dish names, cultural concepts, gastronomic discourse, national values, culture-specific lexical units, comparative analysis, intercultural communication, digital discourse.*

KIRISH

Globalashuv va raqamli kommunikatsiya vositalarining jadal rivojlanishi natijasida til va madaniyatning o‘zaro munosabatlarini o‘rganish zamonaviy tilshunoslikning muhim yo‘nalishlaridan biriga aylanmoqda. Ayniqsa, internet platformalari orqali taqdim etilayotgan gastronomik axborot nafaqat iste’molchilarga taomlar haqida ma’lumot yetkazish, balki muayyan xalqning milliy qadriyatlari, urf-odatlar, turmush tarzi va madaniy o‘ziga xosligini namoyon etish vazifasini ham bajaradi. Shu jihatdan internet menyu matnlari til, madaniyat va kommunikativ maqsadlarning o‘zaro uyg‘unligini aks ettiruvchi o‘ziga xos lingvistik material sifatida alohida ilmiy ahamiyat kasb etadi. Internet menyu matnlari an’anaviy bosma menyulardan farqli ravishda keng auditoriyaga yo‘naltirilganligi, vizual va verbal vositalarning uyg‘unligi hamda iste’molchi tanloviga ta’sir ko‘rsatish imkoniyatlari bilan ajralib turadi. Bunday matnlarda taom nomlari, ularning tarkibi, tayyorlanish usuli, ta’m xususiyatlari va kelib chiqishiga oid ma’lumotlar muhim o‘rin egallaydi. Mazkur birliklar orqali nafaqat mahsulotning xususiyatlari tavsiflanadi, balki muayyan xalqning tarixiy tajribasi, milliy dunyoqarashi va gastronomik an’analari ham ifodalanadi. Shuning uchun internet menyularini lingvokulturologik jihatdan o‘rganish til birliklarining milliy-madaniy

mazmunini aniqlash hamda ularning turli madaniy muhitlarda namoyon bo‘lish xususiyatlarini ochib berishga xizmat qiladi.

Ingliz va o‘zbek tillaridagi internet menyu matnlarini qiyosiy o‘rganish alohida dolzarblik kasb etadi. Chunki mazkur tillarda taqdim etiladigan gastronomik birliklar tegishli xalqlarning tarixiy taraqqiyoti, ijtimoiy turmushi, diniy-madaniy qarashlari va ovqatlanish an‘analari bilan chambarchas bog‘liq. Masalan, o‘zbek tilidagi palov, sumalak, norin kabi taom nomlari muayyan milliy urf-odatlar va ijtimoiy-madaniy tajribalar bilan bog‘liq mazmunni ifodalashi mumkin. Ingliz tilidagi fish and chips, Sunday roast kabi nomlar esa ingliz tilida so‘zlashuvchi jamiyatlarning gastronomik an‘analari va kundalik madaniy tajribasini aks ettiradi. Bunday birliklarning internet menyularida qo‘llanishi ularning semantik xususiyatlarini, madaniy mazmunini va boshqa til vakillariga taqdim etilish usullarini o‘rganish imkonini beradi. Mazkur masalaning yana bir muhim jihati madaniy konseptlarning til vositasida ifodalanishi bilan bog‘liq. Madaniy konseptlar xalqning tarixiy xotirasi, qadriyatlari, ijtimoiy tajribasi va dunyoni idrok etish xususiyatlarini mujassamlashtiruvchi mazmuniy birliklar sifatida namoyon bo‘ladi. Milliy taom nomlari ayrim hollarda shunchaki oziq-ovqat mahsulotini anglatish bilan cheklanmay, mehmondo‘stlik, bayram, oilaviy birlik, marosim va an‘anaviy turmush tarzi kabi tushunchalarni ham ifodalaydi. Shu sababli ularni faqat lug‘aviy ma’nosi asosida emas, balki muayyan madaniyat doirasida shakllangan qo‘shimcha ma’no va assotsiatsiyalarni hisobga olgan holda tahlil qilish zarur. Internet menyu matnlarining lingvokulturologik xususiyatlarini o‘rganish tarjima va madaniyatlararo kommunikatsiya masalalari bilan ham uzviy bog‘liq. Milliy taom nomlarini boshqa tilga tarjima qilish jarayonida ayrim madaniy ma’nolar to‘liq saqlanmasligi, muayyan tushunchalar izoh talab qilishi yoki taomning milliy o‘ziga xosligini ifodalash uchun tavsifiy usullardan foydalanish zarurati yuzaga kelishi mumkin. Shu nuqtayi nazardan, internet menyularida milliy gastronomik birliklarni ifodalash, tavsiflash va boshqa madaniyat vakillariga tushunarli tarzda yetkazish usullarini aniqlash nazariy hamda amaliy ahamiyatga ega.

ADABIYOTLAR SHARHI

Til va madaniyat o‘rtasidagi o‘zaro munosabatlarni o‘rganish zamonaviy tilshunoslikda lingvokulturologiya, semantika, diskurs tahlili va tarjimashunoslik yo‘nalishlari bilan chambarchas bog‘liq. Ayniqsa, gastronomik diskurs tarkibiga kiruvchi internet menyu matnlari milliy taom nomlari, madaniy konseptlar va xalqning gastronomik an‘analarini ifodalovchi muhim lingvistik manba hisoblanadi. Mazkur yo‘nalishda olib borilgan tadqiqotlar menyu matnlarini faqat taomlar ro‘yxati sifatida emas, balki madaniy mazmunni uzatish va iste’molchi bilan kommunikativ aloqa o‘rnatish vositasi sifatida o‘rganish zarurligini ko‘rsatadi.

A. Yu. Chau restoran menyusini tarjima va madaniyatlararo kommunikatsiya nuqtayi nazaridan tadqiq etib, menyu matni orqali nafaqat taom nomlari, balki ovqatlanish bilan bog‘liq ijtimoiy tajriba va madaniy tasavvurlar ham uzatilishini ta’kidlaydi [1]. Olimning yondashuvi internet menyularini o‘rganishda muhim nazariy asos bo‘lib xizmat qiladi, chunki milliy taom nomlarini boshqa tilga o‘girish jarayoni ularning lug‘aviy ma’nosini yetkazish bilangina cheklanmaydi, balki madaniy mazmunini ham imkon qadar saqlashni talab qiladi. Inga Stoianova restoran menyularining lingvistik va madaniy xususiyatlarini tahlil qilib, ularni gastronomik diskursning o‘ziga xos janri sifatida tavsiflaydi [2]. Tadqiqotchining fikricha, menyu matnlarining ichki tuzilishi, kommunikativ yo‘nalishi va madaniy farqlari taomlarni tavsiflash hamda ularni boshqa madaniyat vakillariga tushuntirish jarayoniga ta’sir ko‘rsatadi. Ushbu yondashuv ingliz va o‘zbek tillaridagi internet menyularini qiyosiy o‘rganish, xususan, milliy taom nomlari va ularning tavsiflarida namoyon bo‘ladigan lingvokulturologik xususiyatlarni aniqlash uchun ahamiyatlidir. Yusufjon Radjab o‘g‘li Azzamov gastronomik diskursning lingvokulturologik va tarjimaviy jihatlarini o‘rganib, oziq-ovqat bilan bog‘liq til birliklarining tarixiy, diniy-etnik va madaniy omillar bilan aloqadorligini yoritadi [3]. Muallif gastronomik diskursning leksik-grammatik, stilistik, frazeologik va ekstralingvistik tarkibiy qismlariga e’tibor qaratadi. Mazkur qarash milliy taom nomlarini alohida leksik birlik sifatida emas, balki xalqning tarixiy xotirasi, turmush tarzi va madaniy tajribasi bilan bog‘liq hodisa sifatida o‘rganish zarurligini asoslaydi. Zarina Djo‘rayeva va Raima Shirinova gastronomik diskursni madaniy kod sifatida tahlil qilib, oziq-ovqat nomlari va ular bilan bog‘liq frazeologik birliklarning milliy madaniyatni ifodalashdagi o‘rnini ko‘rsatadi [4]. Mualliflar gastronomik birliklarning madaniy mazmuni, etimologiyasi va turli tillarda namoyon bo‘lish xususiyatlariga e’tibor qaratadi. Ushbu tadqiqot milliy taom nomlarida mujassamlashgan madaniy axborotni aniqlash hamda ularning ingliz va o‘zbek tillaridagi ifodalanish xususiyatlarini qiyoslash uchun nazariy ahamiyatga ega. Restoran va kafelar menyularidagi taom nomlari tarjimasini o‘rgangan Azzahra tadqiqotida menyu birliklarining tasnifi, tarjima usullari va mahalliy ovqatlanish madaniyatining matn tuzilishiga ta’siri ko‘rib chiqiladi [5]. Tadqiqotda tavsifiy tarjima usulining ahamiyati alohida namoyon bo‘ladi: taom nomining o‘zi boshqa madaniyat vakiliga yetarli ma’lumot bermagan holatlarda uning tarkibi yoki tayyorlanish xususiyatlarini izohlash talab qilinishi mumkin. Bu yondashuv o‘zbek milliy taomlarini ingliz tilidagi internet menyularida taqdim etish va ularning madaniy mazmunini saqlash masalalarini tadqiq etishda qo‘l keladi. Irina S. Khoshaba restoran menyularini tarjima nuqtayi nazaridan tahlil qilib, gastronomik realiyalarni boshqa tilga o‘girishda uchraydigan leksik nomuvofiqliklar, transliteratsiya xatolari va taom tarkibiga oid ma’lumotlarning tushirib qoldirilishi kabi muammolarni yoritadi [6]. Muallifning yondashuvi menyu tarjimasida faqat so‘zlarning lug‘aviy muqobilini topish yetarli emasligini ko‘rsatadi.

Milliy taom nomining o‘ziga xosligini saqlash bilan birga, uning mazmunini xorijiy iste’molchiga tushunarli tarzda yetkazish ham muhim hisoblanadi. Yuqoridagi tadqiqotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, gastronomik diskurs, restoran menyulari va taom nomlari tarjimai bo‘yicha muhim ilmiy yondashuvlar mavjud. Biroq ushbu maqola doirasida ingliz va o‘zbek tillaridagi internet menyu matnlarida milliy taom nomlari hamda madaniy konseptlarning ifodalanishini o‘zaro qiyoslash asosiy tadqiqot yo‘nalishi sifatida belgilanadi. Bunda milliy taom nomlarining semantik mazmuni, madaniy assotsiatsiyalari va menyu tavsiflarida beriladigan izohlar o‘rganilishi lozim. Tadqiqotning o‘ziga xos jihati internet muhitidagi menyu matnlarini qiyosiy lingvokulturologik tahlil qilish orqali milliy gastronomik merosning til vositasida namoyon bo‘lish xususiyatlarini aniqlashdan iborat.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot ingliz va o‘zbek tillaridagi internet menyu matnlarining lingvokulturologik xususiyatlarini aniqlash, milliy taom nomlarida aks etgan madaniy konseptlarni ochib berish hamda ularning ikki tilda ifodalanish xususiyatlarini qiyosiy o‘rganishga yo‘naltirilgan. Tadqiqot metodologiyasining nazariy asosini til va madaniyat munosabatlari, leksik birliklarning semantik xususiyatlari hamda gastronomik diskursning lingvistik xususiyatlariga doir ilmiy yondashuvlar tashkil etadi. Tadqiqot obyekti sifatida ingliz va o‘zbek tillaridagi restoran, kafe hamda gastronomik xizmatlar ko‘rsatuvchi internet platformalarida joylashtirilgan menyu matnlari tanlanadi. Tadqiqot predmetini esa ushbu matnlardagi milliy taom nomlari, ularning semantik mazmuni, madaniy konnotatsiyalari va milliy qadriyatlarni ifodalash xususiyatlari tashkil etadi. Tahlil materiallarini shakllantirishda har ikki tildagi menyu matnlarining mavzuviy muvofiqligi, taom nomlarining madaniy jihatdan ahamiyatliligi va tavsiflarning mavjudligi asosiy mezon sifatida belgilanadi. Tadqiqot jarayonida bir-birini to‘ldiruvchi bir necha ilmiy metodlardan foydalaniladi. Tavsifiy tahlil metodi orqali internet menyularida qo‘llaniladigan milliy taom nomlari, ularning tavsiflari va madaniy mazmunni ifodalovchi leksik birliklar aniqlanadi. Qiyosiy-chog‘ishtirma metod ingliz va o‘zbek tillaridagi gastronomik birliklarning o‘xshash va farqli jihatlarini, jumladan, ularning nomlanishi, tavsiflanishi va madaniy axborotni yetkazish usullarini aniqlashga xizmat qiladi. Semantik tahlil metodi yordamida taom nomlarining lug‘aviy ma‘nosi, kontekstual mazmuni va qo‘shimcha ma‘no qatlamlari o‘rganiladi. Lingvokulturologik tahlil esa milliy taom nomlari orqali ifodalangan urf-odatlar, mehmondo‘stlik, bayram, oilaviy qadriyatlar va tarixiy an‘analar bilan bog‘liq madaniy konseptlarni aniqlash imkonini beradi. Tahlilning ishonchliligini oshirish maqsadida har bir taom nomi alohida lingvistik birlik sifatida emas, balki u joylashtirilgan menyu tavsifi va madaniy kontekst bilan birgalikda o‘rganiladi. Bunda taomning nomlanishi, tarkibiga oid ma‘lumotlar, tayyorlanish usuli, milliy mansubligiga doir izohlar hamda iste’molchiga taqdim

etilish xususiyatlari hisobga olinadi. Ingliz va o‘zbek tillaridagi materiallarni taqqoslashda bevosita lug‘aviy muvofiqlik bilan bir qatorda, madaniy mazmunning qay darajada saqlanishi ham muhim tahlil mezonlari sifatida belgilanadi. Tadqiqotning yakuniy bosqichida olingan natijalar tizimlashtirilib, ingliz va o‘zbek tillaridagi internet menyu matnlarining lingvokulturologik xususiyatlariga doir umumiy xulosalar shakllantiriladi. Mazkur metodologik yondashuv milliy taom nomlarining madaniy mazmunini aniqlash, gastronomik diskursning milliy o‘ziga xosligini ochib berish hamda internet menyularida madaniyatlararo axborot uzatilishining lingvistik xususiyatlarini izohlashga imkon beradi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Ingliz va o‘zbek tillaridagi internet menyu matnlarining lingvokulturologik xususiyatlarini tahlil qilish shuni ko‘rsatadiki, milliy taom nomlari nafaqat muayyan oziq-ovqat mahsulotini ifodalovchi leksik birliklar, balki xalqning tarixiy tajribasi, urf-odatlar, milliy qadriyatlari va gastronomik madaniyatini aks ettiruvchi muhim til vositalari ham hisoblanadi. Internet menyularida taom nomlari bilan birga beriladigan tavsiflar, ingredientlar, tayyorlanish usullari va taomning kelib chiqishiga oid ma’lumotlar iste’molchining mahsulot haqidagi tasavvurini shakllantiradi. Shu jihatdan ingliz va o‘zbek tillaridagi menyu matnlarini qiyosiy o‘rganish milliy-madaniy mazmunning til vositasida ifodalanish mexanizmlarini aniqlash imkonini beradi. O‘zbek va ingliz tillaridagi internet menyularida milliy taom nomlari xalqning gastronomik an’analar va madaniy tajribasini ifodalashda muhim o‘rin tutadi. O‘zbek milliy taomlari nomlarida ayrim hollarda marosimlar, oilaviy munosabatlar, mehmondo‘stlik va jamoaviy qadriyatlar bilan bog‘liq mazmun namoyon bo‘ladi. Ingliz tilidagi an’anaviy taom nomlari esa muayyan tarixiy an’analar, kundalik turmush tarzi va ovqatlanish madaniyati bilan bog‘liq tushunchalarni aks ettirishi mumkin. Masalan, o‘zbek tilidagi palov, sumalak va norin nomlari o‘zbek gastronomik madaniyatiga xos taomlarni bildiradi. Palov ko‘pincha mehmondo‘stlik, to‘y va boshqa marosimlar bilan bog‘liq holda talqin qilinadi. Sumalak esa Navro‘z bayrami, bahorning kelishi va jamoaviy an’analar bilan uzviy aloqador. Ingliz tilidagi Sunday roast nomi an’anaviy yakshanbalik ovqatlanish odati bilan, fish and chips esa Britaniya gastronomik madaniyatining keng tanilgan taomlaridan biri bilan bog‘liq. Bunday misollar taom nomlarining madaniy mazmuni ularning bevosita lug‘aviy ma’nosidan kengroq bo‘lishi mumkinligini ko‘rsatadi.

1-jadval.

Ingliz va o‘zbek tillaridagi milliy taom nomlarining lingvokulturologik tavsifi⁵²

Taom nomi	Madaniy mazmuni	Lingvokulturologik xususiyati
Palov	Mehmondo‘stlik, marosimlar, oilaviy yig‘inlar	Jamoaviy qadriyatlar va milliy gastronomik an‘analar
Sumalak	Navro‘z, bahor, yangilanish	Bayram va mavsumiy marosimlar bilan bog‘liq konsept
Norin	An‘anaviy taom tayyorlash va dasturxon madaniyati	Mahalliy gastronomik meros
Sunday roast	Yakshanbalik oilaviy ovqatlanish	An‘ana va oilaviy birlik
Fish and chips	Kundalik ovqatlanish va Britaniya gastronomik merosi	Milliy gastronomik ramz
English breakfast	An‘anaviy nonushta madaniyati	Ovqatlanish tartibi va milliy turmush tarzi

Jadvaldan ko‘rinadiki, taom nomlari turli madaniyatlarda o‘ziga xos assotsiatsiyalarni yuzaga keltiradi. Biroq ushbu assotsiatsiyalar barcha iste’molchilar uchun bir xil bo‘lmasligi mumkin. Ularning shakllanishiga shaxsiy tajriba, hududiy xususiyatlar va madaniy bilimlar ta’sir ko‘rsatadi. Shu sababli internet menyularidagi lingvokulturologik mazmunni aniqlashda taom nomining o‘zi bilan cheklanmay, unga ilova qilingan izoh va tavsiflarni ham hisobga olish zarur. Lingvokulturologik tahlilning keyingi bosqichida milliy taom nomlari orqali ifodalanadigan madaniy konseptlarni aniqlash muhim ahamiyat kasb etadi. Madaniy konseptlar xalqning dunyoqarashi, qadriyatlari va ijtimoiy tajribasi bilan bog‘liq bo‘lib, ular gastronomik birliklarning mazmunida turlicha namoyon bo‘ladi. Xususan, o‘zbek gastronomik diskursida mehmondo‘stlik, to‘kin dasturxon, bayram va jamoaviylik konseptlari alohida ahamiyatga ega. Ingliz gastronomik diskursida esa family meal (oilaviy ovqatlanish), tradition (an‘ana) va convenience (qulaylik) kabi tushunchalar ayrim menyu tavsiflarida muhim o‘rin egallashi mumkin.

⁵² muallif tomonidan taomlarning umumiy madaniy tavsiflari asosida tuzilgan.

2-jadval.

Internet menyu matnlarida madaniy konseptlarning ifodalanishi⁵³

Madaniy konsept	O‘zbek tilidagi ifoda	Ingliz tilidagi muqobil ifoda yoki izoh	Madaniy xususiyati
Mehmondo‘stlik	Mehmon uchun palov	A traditional Uzbek rice dish served on special occasions	Taomning marosim va mehmon kutish bilan aloqasi
Bayram	Navro‘z sumalagi	Sumalak, a traditional dish associated with Nowruz	Mavsumiy bayram va milliy an‘ana
Oilaviy birlik	Oilaviy dasturxon	Family meal	Birgalikda ovqatlanish va ijtimoiy yaqinlik
An‘ana	Milliy taomlar	Traditional dishes	Tarixiy va madaniy meros
Kundalik turmush	An‘anaviy nonushta	Traditional English breakfast	Ovqatlanish odatlari va turmush tarzi

Jadvalda keltirilgan misollar milliy taom nomlarini ingliz tilida ifodalashda oddiy lug‘aviy tarjimadan tashqari izohlash usuli ham zarurligini ko‘rsatadi. Masalan, sumalak so‘zini faqat sumalak shaklida berish taom nomini saqlab qoladi, biroq ushbu taomning Navro‘z bilan bog‘liqligini bilmaydigan xorijiy iste’molchiga yetarli ma’lumot bermasligi mumkin. Shu sababli sumalak, a traditional dish associated with Nowruz kabi izohli tavsif taom nomini saqlagan holda uning madaniy kontekstini ham yetkazishga yordam beradi. Bu holat internet menyularida milliy realiyalarni ifodalashning ikki muhim vazifasini ko‘rsatadi: birinchisi, milliy taom nomining o‘ziga xosligini saqlash; ikkinchisi, uning mazmunini boshqa madaniyat vakiliga tushunarli tarzda yetkazish. Mazkur vazifalarning uyg‘unligi gastronomik diskursning madaniyatlararo kommunikativ imkoniyatlarini kengaytiradi. O‘tkazilgan nazariy va misolga asoslangan tahlil natijalari internet menyu matnlarining lingvokulturologik xususiyatlarini quyidagi jihatlar orqali umumlashtirish imkonini beradi:

⁵³ muallif tomonidan lingvokulturologik tahlil asosida tuzilgan.

1. Milliy taom nomlari madaniy axborot tashuvchisi hisoblanadi. Ular muayyan taomni nomlash bilan birga, xalqning gastronomik an’analari, tarixiy tajribasi va ijtimoiy qadriyatlari bilan bog‘liq ma’nolarni ham ifodalashi mumkin.

2. Madaniy konseptlar tillar o‘rtasida to‘liq muqobillikka ega bo‘lmasligi mumkin. Bir madaniyatda muayyan marosim yoki qadriyat bilan bog‘langan taom boshqa madaniyat vakili uchun faqat oziq-ovqat mahsuloti sifatida qabul qilinishi ehtimoli mavjud.

3. Internet menyu matnlaridagi tavsiflar madaniy mazmunni yetkazishda muhim rol o‘ynaydi. Taomning tarkibi, tayyorlanish usuli va milliy an’analari bilan bog‘liqligi haqidagi izohlar iste’molchining madaniy bilimlarini kengaytirishi mumkin.

4. Asl nom va izohli tavsifning uyg‘unligi samarali usullardan biridir. Bu yondashuv milliy taom nomining o‘ziga xosligini saqlash va uning mazmunini xorijiy auditoriyaga tushuntirish imkonini beradi.

5. Gastronomik diskurs til va madaniyat o‘rtasidagi munosabatlarni namoyon etadi. Internet menyulari raqamli muhitda milliy gastronomik merosni taqdim etish va madaniyatlararo muloqotni rivojlantirish uchun muhim vosita bo‘lib xizmat qilishi mumkin.

Umuman olganda, ingliz va o‘zbek tillaridagi internet menyu matnlarining lingvokulturologik tahlili milliy taom nomlarining semantik mazmuni bilan bir qatorda, ular orqali ifodalanadigan madaniy konseptlarni ham hisobga olish zarurligini ko‘rsatadi. Milliy gastronomik birliklarni boshqa tilda taqdim etishda faqat lug‘aviy muvofiqlikka tayanish yetarli emas; taom nomining madaniy konteksti, milliy mansubligi va iste’molchi uchun tushunarli ham e’tiborga olinishi lozim.

XULOSA

Ingliz va o‘zbek tillaridagi internet menyu matnlarining lingvokulturologik xususiyatlarini o‘rganish natijasida milliy taom nomlari nafaqat oziq-ovqat mahsulotlarini ifodalovchi leksik birliklar, balki xalqning tarixiy tajribasi, milliy qadriyatlari, urf-odatlar va gastronomik madaniyatini aks ettiruvchi muhim madaniy vositalar ekanligi aniqlandi. Ularning mazmuni muayyan til jamoasining dunyoqarashi va madaniy tajribasi bilan bog‘liq bo‘lib, internet menyu matnlarida ushbu xususiyatlar taom nomlari, tavsiflar va izohlar orqali namoyon bo‘ladi. Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, o‘zbek tilidagi palov, sumalak va norin kabi milliy taom nomlari mehmondo‘stlik, bayram, jamoaviylik va an’anaviy dasturxon madaniyati bilan bog‘liq konseptlarni ifodalashi mumkin. Ingliz tilidagi Sunday roast, fish and chips va English breakfast kabi taom nomlari esa ingliz gastronomik an’analari va ovqatlanish madaniyatining ayrim jihatlarini aks ettiradi. Bu misollar gastronomik birliklarning lingvokulturologik mazmuni ularning bevosita lug‘aviy ma’nosi bilan cheklanmasligini ko‘rsatadi. Tadqiqot davomida milliy taom nomlarini ingliz va o‘zbek tillarida ifodalashda asl nomni saqlash, tavsifiy tarjima qilish va izohli ifodalash kabi usullarning ahamiyati yoritildi. Xususan, milliy

taom nomini asl shaklida berish uning madaniy o‘ziga xosligini saqlashga yordam bersa, qo‘shimcha tavsif taomning tarkibi, tayyorlanish xususiyatlari va milliy an‘analar bilan aloqasini tushuntirish imkonini beradi. Shu sababli internet menyularida milliy gastronomik birliklarni taqdim etishda asl nom va qisqa izohni uyg‘unlashtirish samarali yondashuvlardan biri hisoblanadi. Shuningdek, internet menyu matnlarining lingvokulturologik xususiyatlari ularning axborot berish vazifasi bilan bir qatorda, madaniyatlararo kommunikatsiyadagi ahamiyatini ham namoyon etadi. Milliy taomlar haqidagi tushunarli va madaniy jihatdan asoslangan tavsiflar xorijiy iste‘molchilarning gastronomik bilimlarini kengaytirish, milliy taomlarning o‘ziga xosligini anglash va turli madaniyatlar o‘rtasidagi muloqotni rivojlantirishga xizmat qilishi mumkin. Umuman olganda, ingliz va o‘zbek tillaridagi internet menyu matnlarini lingvokulturologik jihatdan qiyosiy o‘rganish til birliklari, milliy madaniyat va gastronomik an‘analar o‘rtasidagi uzviy aloqani ochib berishga imkon beradi. Tadqiqot natijalari milliy taom nomlarini tarjima qilish, internet menyularini madaniy jihatdan moslashtirish va gastronomik diskursni o‘rganishda lingvokulturologik yondashuvning ahamiyatini asoslaydi. Kelgusida mazkur yo‘nalishdagi izlanishlarni real internet menyularidan shakllantirilgan korpus asosida kengaytirish, taom nomlari va tavsiflarining lingvistik xususiyatlarini miqdoriy hamda sifat jihatidan tahlil qilish maqsadga muvofiq.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Chau A. Y. Culinary Subjectification: The Translated World of Menus and Orders // HAU: Journal of Ethnographic Theory. – 2014. – Vol. 4, No. 2. – DOI: <https://doi.org/10.14318/hau4.2.007>.
2. Stoianova I. Restaurant Menu: Linguistic and Cultural Overview // Gastronomica în textul (non)literar – o abordare interculturală: Actele Conferinței Științifice Internaționale. – Chișinău, 2023. – B. 245–254. – DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10054213>.
3. Azzamov Y. R. Gastronomic Discourse: Linguoculturological and Translation Aspects // Academia: An International Multidisciplinary Research Journal. – 2021. – Vol. 11, No. 8. – B. 62–66. – DOI: <https://doi.org/10.5958/2249-7137.2021.01773.0>.
4. Djo‘rayeva Z., Shirinova R. Gastronomic Discourse as a Cultural Code // O‘zMU xabarлари. – 2025. – Vol. 1, No. 1.2.1. – B. 248–251. – DOI: <https://doi.org/10.69617/nuuz.v1i1.2.1.6556>.
5. Azzahra Y., Kholifah A. N., Pascarina H. Investigating Food Names Translation of Restaurant and Café Menus // PAROLE: Journal of Linguistics and Education. – 2024. – Vol. 14, No. 1. – B. 52–65. – DOI: <https://doi.org/10.14710/parole.v14i1.52-65>.

6. Khoshaba I. S. Restaurant Menus in Translation Perspective // Current Issues in Philology and Pedagogical Linguistics. – 2019. – No. 4. – B. 153–157.